

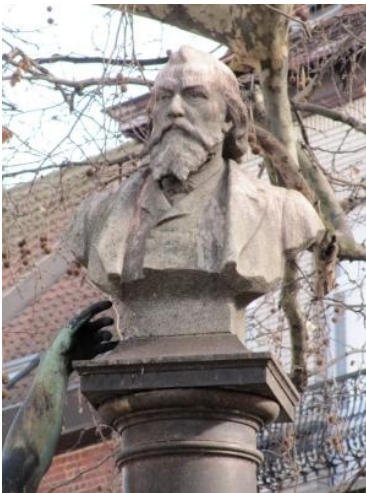
Dendermonde

Wie schrijft, gaat de mist in

1 mei 2014

Wie kent Emanuel Hiel? Of mag het, kruideniersgewijs, een „emmetje“ meer zijn? Emmanuel Hiel, dus. Ik was niet met de man bekend moet ik deemoedig toegeven. Nochtans was ik al eerder geconfronteerd met het bord waarop zijn naam stond. Meermaals zelfs was ik aan die plaats gepasseerd. Toch heeft het tot nu toe geduurd voordat het idee bij me rees om 's mans antecedenten eens uit de vergetelheid te rukken. Dat althans op een bescheiden schaal te proberen.

Hij was een dichter. Ach ja, een dichter... Indien er al wat waarheid schuilt in de boutade dat in alle Italianen een operazanger schuilt, dan is het minstens even waar dat in elke Vlaming een dichter verborgen zit. Hoe talrijk zijn niet de wankelende poëtische vaartuigjes op een genadeloze literaire oceaan die om asiel van de lezers schreeuwen, vragen of fluisteren voordat ze snel, roemloos en radeloos ten onder gaan? Geen wonder dus dat er al eens eentje aan de aandacht ontsnapt, nietwaar. Ja, ik weet het, les excuses... Toch zegt zelfs zijn biografie dat hij na zijn dood helemaal in de vergetelheid is gesukkeld.

Het borstbeeld van Emmanuel Hiel in Schaarbeek waar hij overleed.

Foto van het internet geplukt. Credits unknown

De vraag kan natuurlijk gesteld worden wat Emanuel/Emmanuel Hiel helemaal met wandelen in en om Dendermonde te maken heeft. Niets, eigenlijk. Behalve dan, ik zei het al, dat zijn naam op een bord langs het traject werd vermeld. Plus het feit dat de man geboren werd in Sint-Gillis-Dendermonde. Hetgeen, tot nader orde, nog steeds een deelgemeente is van de stad Dendermonde. Samen met, onder meer, Appels en Schoonaarde. Bij het begin van de fusies van de gemeenten in 1971 werd er daarom wat smalend gesproken over Schoon Sint-Appelmonde. Zonder twijfel iets wat uitgevonden was door een spotlustig Aalstenaar.

Hiel, de dichter, werd geboren in 1834 en hij haalde net niet de twintigste eeuw want hij stierf in 1899 in Schaarbeek. Meer dan lagere school heeft Hiel niet genoten maar desondanks heeft hij een zeer bonte carrière uitgebouwd. Hij schreef en vertaalde vele liederen en was schrijver van symfonische gedichten. Als zodanig oefende hij een grote invloed uit op de West-Vlaamse toondichter Peter Benoit die, net als Hiel, een ijveraar was voor de volkse eigenheid van Vlaanderen. Een gewest dat toen en

later moeilijke tijden beleefde om zijn taal en cultuur levendig te houden. Behalve een ijveraar voor de Vlaamse zaak was Hiel ook nog vrijzinnig. Elk afzonderlijk zaken die in het tijdsgewricht waarin hij leefde niet weinig moed vereisten. Laat staan een combinatie van de twee.

Wies en zeker

Emanuel Hiel is niet de enige die in de literatuur een blijvende voetafdruk heeft nagelaten, die in Sint-Gillis werd geboren en wiens naam op het eerder genoemde bord staat. Er is ook Wies Moens. Ze zullen mekaar allicht niet persoonlijk gekend hebben want Moens zag het levenslicht in 1898. Later zag hij nog andere lichten en dat is hem niet zo goed bekomen.

Als student tussen 1916 en 1918 aan de Gentse Universiteit was hij lid van het Algemeen Katholiek Vlaams Studentenverbond (AKVS). Hij bewoog zich daarbij in kringen die met de hulp van de Duitse bezetter de Vlaamse zaak wilden verdedigen en behartigen. Het zogenaamde activisme. Na de oorlog werd hij daarvoor veroordeeld hetgeen hem een verblijf in de gevangenis opleverde tot maart 1921. Helaas bleef ook later zijn blik te veel naar het oosten gericht en zo was hij in 1931, samen met onder anderen Joris Van Severen, medeoprichter van het Verbond van Dietse Nationaalsolidaristen (Verdinaso). Een flink aangebrand clubje met uitgesproken Duitse sympathieën. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd hij directeur van Zender Brussel waarover de discipelen van Adolf de zeggenschap hadden. Alhoewel hij zich tijdens de oorlog verzette tegen wat de Nazi's met de Joden uitvoerden, werd hij in 1947 bij verstek ter dood veroordeeld. Wies Moens vluchtte naar... Nederlands Limburg. Waar hij, zeer merkwaardig, ongemoeid werd gelaten. Meer nog: hij werd daar leraar Nederlands aan het college te Geleen en stichter-directeur van een volkshogeschool. Je vraagt je af waarom Leon Degrelle het niet in Luxemburg heeft geprobeerd en helemaal naar Spanje moest vluchten om zijn hachje te redden. Hoe sterk ook het verleden van Wies Moens bruin gekleurd was, het belet niet dat hij literair wel wat te betekenen heeft gehad. Voor wie erin slaagt zijn oeuvre los te zien van zijn verleden.

Deiremonne

Filatelisten aller landen, haal de loop te voorschijn! Eén keer, één enkele keer slechts, gaf België een postzegel uit met Dendermonde als onderwerp. Het was meteen ook goed raak. Het stadhuis van Dendermonde stond erop en de oorspronkelijke waarde was 65 centimes. Nauwelijks het vermelden waard, ware het niet dat bij een klein deel van de oplage er wat was misgelopen: het stadhuis stond er ondersteboven op. Die postzegels kregen in de terzake geïnteresseerde kringen dan ook de naam „omgekeerde Dendermonde“. Dat soort „foute“ postzegels is uiterst zeldzaam en derhalve zeer kostbaar.

Dit jaar, 2014, wordt je overal geconfronteerd met het feit dat precies honderd jaar geleden de wrede waanzin vanuit het oosten onze contreien binnenviel en hier gedurende vier jaar dood en verderf zaaide. Meestal wordt daarbij de nadruk gelegd op de rol die het front in West-Vlaanderen daarin heeft gespeeld. Terecht. Maar ook elders sloegen de pinhelmen van „der Kaiser“ hard en meedogenloos toe.

Dendermonde is vanouds een vestingstad en een garnizoensstad geweest. Dat en zijn ligging, waar Dender en Schelde elkaar ontmoeten met een brug die de toegang was tot het Waasland, maakte het stadje in de ogen van de Duitsers strategisch interessant. Dat hebben ze daar geweten.

In 1914 was Dendermonde een stadje met zowat 10 000 inwoners dat nog grotendeels geprangd zat binnen de versterkingen die, onder anderen, Vauban hier had achtergelaten. Eind juli 1914 fungeerde Dendermonde als mobilisatiecentrum. Zodat hier duizenden en duizenden soldaten toestroomden die hun uitrusting kwamen ophalen voordat ze naar hun eenheden werden gestuurd. Het gebeurde wel eens dat er naar schatting meer dan 20 000 soldaten verbleven. Dubbel zoveel als het aantal reguliere inwoners.

Toen het Duitse leger op 4 augustus België binnenviel had dat voor Dendermonde nog niet direct ingrijpende gevolgen. Het stadje ontsnapte voorlopig aan het krijgsgeweld omdat de Duitsers zo snel mogelijk wilden doorstoten naar Frankrijk. Pas op 4 september ontbrandde de strijd rond en om de stad. Amper een maand later was van heel Dendermonde nog slechts een smeulende puinhoop over. Het smeulen hield weldra op, het puin bleef. Meer dan de helft van de huizen lag in as, 889 gebouwen waren min of meer ernstig beschadigd en slechts 98 gebouwen bleven helemaal gespaard. De resterende vier jaar moest de bevolking van Dendermonde tussen de puinhopen leven en wonen. In een stad die nagenoeg onbewoonbaar geworden was. Het leverde Dendermonde de bedenkelijke eer op om gerekend te worden tot de zeven zogenaamde „martelaarssteden“.

Fol met de klore

Tussen Aalst en Dendermonde heeft het nooit goed geboterd. Waarom is nu enigszins in de nevelen der tijd verdwenen. Tegenwoordig is die rivaliteit hoogstens nog wat vermakelijke folklore. De vete heeft echter een puur economische achtergrond. Dendermonde kon zich door zijn ligging heel snel economisch ontwikkelen. Het werd een commercieel centrum van waaruit de lakennijverheid zich ontwikkelde. Geen wonder dus dat er aan de Grote Markt een Lakenhalle en een Vleeshalle staan. De inwoners waren ook bevoorreed doordat de heren van het Land van Dendermonde de stad wat privileges bezorgden. Dat had tot gevolg dat er naijver en vetes ontstonden met andere steden. Zoals Aalst. Volgens de Dendermondsearen zijn het die van Aalst die hun spotnaam hebben bedacht: Kopvleeseters. Je moet weten dat een culinaire specialiteit van Dendermonde het kopvlees (hoofdkaa) was. Een vettig en grijs gerecht dat ondanks zijn weinig appetijtelijk uiterlijk niet slecht smaakt. Zeker niet tussen twee sneden brood en dik met straffe mosterd besmeerd. Nu beweerden eertijds die van Aalst dat men in Dendermonde de krenge van honden uit de Dender viste om ze te verwerken tot hun vermaarde kopvlees. Pure laster natuurlijk.

Om de tien jaar staat Dendermonde op zijn kop en stromen van heinde en ver de horden toeschouwers toe: het Ros Beiaard gaat dan uit. Een reusachtig groot, zwaar houten paard waarop vier jongelingen een liesverrekking zitten op te doen. Het paard wordt dan door een menigte uitverkoren „Pijnders“ in triomf door de stad gedragen. De Pijnders sjouwden in vroegere tijden de lasten vanuit de haven naar de stad. Dat is nu niet meer nodig maar de gilde is gebleven en uitgegroeid tot de exclusieve groep dragers van het Ros Beiaard. Enkel wie „pijndersbloed“ heeft door afstamming van vader op zoon, wordt tot deze zware „erekarwei“ toegelaten.

Menig ingezetene van de stad wordt bij de rondgang van het paard tot tranen toe bewogen. Hetgeen de spotlust van de Aalsterse Ajuinen opwekt. Nochtans wanneer bij het sluiten van het carnaval een bezopen individu een caf tafel (voor zover nog voorhanden) beklimt en daar „Moin schoe  Oalsjst“ (Mijn mooi Aalst) aanheft, vloeien de tranen even nog rijkelijker dan het bier. To each his own... In elk geval, in het lied van het Ros Beiaard staat letterlijk: „Die van Aalst die zijn zo kwaad omdat hier ‘t Ros Beiaard gaat“. Dat lieten de Aalstenaars niet over hun kant gaan en lang geleden, uiteraard in de Aalsterse carnavalstoet (sinds kort Werelderfgoed!), voerden zij een „Ros Ballatum“ mee. Benieuwd of het nog steeds bestaat.

Geboeid

Dendermonde heeft een gevangenis. Enkele jaren geleden, in 2006, vond daar een ongeplande open deur plaats en ontsnapten niet minder dan 28 gevangenen ineens. Waarop alles en iedereen opeens wist wat er daar allemaal ontbrak of anderszins niet in orde was. De politiek voorop. Een nieuwe gevangenis moest er komen. En snel. Nu ja, snel? Ondertussen zijn al heel wat jaren verstreken en ondanks dat er al werkelijk met de uitvoering van de plannen begonnen is, staat men nog nergens. Een aantal mensen is namelijk niet gelukkig met de plaats waar die nieuwe gevangenis moet komen. „In een natuurgebied!“ roepen zij. „Schandel!“ De inplanting van de nieuwe Dendermondse gevangenis aan de rand van de stad, op een open kouter, die bekend is als Oud Klooster, werd nog eens ongeschikt bevonden door de Raad van State. Het comité „Oud Klooster“, de natuurvereniging „Raldes“ en het comité „Krijgem“ hadden de handen in mekaar geslagen en de zaak aanhangig gemaakt. En daar stond de ezel dus alweer stil...

Ondertussen was men wel al druk aan het graven gegaan en dat leidde dan weer tot een bijzondere ontdekking. Langs het tracé van de noordelijke weg die nieuw werd aangelegd, vonden archeologen een deel van de funderingen van een vermoedelijk 2000 jaar oud boeren erf. Het gaat begrijpelijk niet om een stenen gebouw maar om een bouwsel in hout en misschien leem. In het deel dat men nu al blootlegde vonden de archeologen naast greppels ook een honderdtal keramische potscherven en organisch materiaal dat eigen is

aan een boerderij. Aan de hand van het gevonden aardewerk schat men dat het erf zou dateren uit de late ijzertijd of de vroege Romeinse periode. Merkwaardig (of juist niet) gebeurden de recente vondsten op een een paar honderd meter van waar in de vorige eeuw grafresten uit de Gallo-Romeinse en Merovingische periode werden blootgelegd. Niet alleen is het daar dus een natuurgebied maar ook een historische site. Het ziet er naar uit dat dat muisje nog een heel lang staartje krijgt.

Dat in de omgeving van Dendermonde al zeer lang leven en bewoning was, tot die conclusie was men reeds eerder gekomen. In het Vleeshuis uit 1461 is nu het oudheidkundig museum ondergebracht en daar zijn, naast een folkloristische collectie, ook aardewerk uit de Gallo-Romeinse periode en vondsten uit het Merovingisch grafveld te zien. Ook uit de middeleeuwen en de 16e eeuw zijn meerdere dingen bewaard gebleven. En, niet te vergeten, ook fossielen en een volledig skelet van een mammoet van naar schatting 28 000 jaar oud. Geen kleinigheid, in meer dan één opzicht.

Kortzichtig

Er was spijtig genoeg niet veel van te zien. Van de Sint-Onolfsdijk en de gelijknamige polder. Dat kwam door de vrij dichte mist die slechts in de late voormiddag begon te wijken.

En toen waren wij al een tijdje met onze wandeling klaar.

Wie Sint-Onolf mag geweest zijn heb ik niet kunnen achterhalen. Wel bestaat er een

Op naar de Sint-Onolfsdijk

Friese legende die het heeft over ene Sint-Odolf. Dat verhaal heeft wat te maken met verzonken klokken. Dus ook met water, hetgeen dan weer te rijmen valt met een polder. Wie weet...

De Sint Onolfspolder ligt in de Scheldevallei. De plaats waar de wandeling startte was zo dicht bij de rivier dat we al vrij snel op de Sint-Onolfsdijk terecht kwamen. De polder ligt op de rechteroever van de Schelde en ten westen van de monding met de Dender. Het oostelijke deel wordt doormidden gesneden door de Nieuwe Dender. Die nieuwe Dender is er gekomen omdat men met de oude ontevreden was.

Die liep (en loopt gedeeltelijk nog) door het stadscentrum en stonk. Verschrikkelijk. En hij durfde wel eens overstromen. Daarom werd er een kanaal gegraven dat ervoor zorgde dat de Dender en de sporadische scheepvaart daarop, buiten de stad bleven. Een gevolg was wel dat daardoor de Sint-Onolfspolder werd gedeeld.

Het natuurgebied De Maaie. Of De Maey. Het is zelfs een stiltegebied. Wat ook klopte met de werkelijkheid.

Wat de Sint-Onolfspolder heet, bestaat eigenlijk uit meerdere, diverse deelgebieden. Wel is het zo dat die volgens hun ontstaansgeschiedenis duidelijk één geheel vormen. Daar zijn te onderscheiden: het Rebbroek, Stommelingen, Schriek, Pachtgoed, Achtentwintig Roeden, Meerdam, de Maaie (of Maey) en nog wel enkele meer. De polder in zijn geheel ligt voor een deel op het grondgebied van de stad Dendermonde zelf en voor een ander deel in de deelgemeente Appels. In totaal gaat het over een oppervlakte van ruim 450 hectare. Overigens is in Appels nog één van de zeldzame veerdiensten over de Schelde te vinden: Appels Veer. Naar Berlare toe. Het werd kortgeleden nog helemaal vernieuwd. De plaats aan de kant van Berlare vormde een deel van

het decor van de film „Mira of de teloorgang van de Waterhoek“.

We hebben hier te maken met grotendeels agrarisch gebied. Weliswaar met een ecologisch belang. Ook zijn er bos- en natuurgebieden te vinden. Het is een halfopen landschap met enerzijds hooi- en weilanden, enkele akkers en anderzijds verspreide aanplanten van populieren en knotwilgen die in onze streken nu eenmaal niet te vermijden zijn. Het gebied heeft een uitgebreid netwerk van brede sloten en beken.

Ten oosten van de Nieuwe Dender is door zandwinning een grote, diepe waterplas ontstaan, die samen met de Maaie (een natuurreservaat van de Stad Dendermonde dat zich westelijk van de Nieuwe Dender bevindt) van groot belang is voor watervogels.

Tijs

De eerste keren dat ik de wegwijzer naar de sluis op de Nieuwe Dender zag, las ik stee-

De tijsluis op de Nieuwe Dender. In de mist...

vast verkeerd „Tijsluis“. Het moet natuurlijk „tij-sluis“ zijn al blijf ik het een raar woord vinden. Eigenlijk ware „getijsluis“ toch beter geweest? Hoe dan ook, de Nieuwe Dender maakt wel dat het gebied brutaal doormidden wordt gesneden en het is een goede zaak dat je het kanaal kan oversteken over de sluisdeuren. Zonder dat zou het nog een aardige omweg worden om de overkant te bereiken. Tenzij er gebruik gemaakt wordt van de passerelle. Met een fiets is dat, wegens de vele trappen, niet vanzelfsprekend. Dat heb ik, lang geleden, eens aan den lijve ondervonden.

De tijsluis, een stuw, aan de monding van de Dender in de Schelde is zeer belangrijk

om het water van de Dender tussen Denderbelle en Dendermonde op peil te houden, zodat er scheepvaart mogelijk is. Dat gebeurt met twee schuiven, die naargelang de situatie op de Dender en de Schelde, open of dicht kunnen.

Bij het oversteken was één van de schuiven dicht en het scheen me dat het geval nogal erg lekte. Iets waarmee reeds eerder problemen waren. De werken om dat te herstellen maakten toen dat je lange tijd niet dan met veel moeite over de sluizen raakte.

Fabriek

Het traject leidde naar Oudegem, Aagem, het dorp van de filosoof van. Niet dat we van dat dorp alweer veel te zien kregen. Daar was dit keer niet enkel de mist voor verantwoordelijk. Het uitgezette traject stuurde ons de andere kant op. Wel nadrukkelijk aanwezig was de papierfabriek VPK. Geen wonder. Ze stoot wolken stoom uit en staat groot en blinkend wit vlakbij zowel de spoorweg als de Dender te dreunen. Pal in een woonkern ook nog eens. Wat mensen er overigens toe beweegt om hun huis daar neer te zetten is me een raadsel. Het stinkt er, de trein raast er aan je achterdeur voorbij en die fabriek staat er dag en nacht te dampen en te stampen. Het lijkt me meer een nachtmerrie dan een woonplaats. Filosofisch word je er niet van, eerder wat cynisch. Maar, maar... Sprak daar niet de Aagemse filosoof Titten tot het naïeve Petatje: „Ge moet altijd content zijn. Besonders als er geen reden voor is“. Tja... Goed, laten we een poging wagen en de papierfabriek vangen in enige poëzie:

Het Fabriekskens

*O, dreunende, dampende fabrieksding
Met aluminium gevelkens aan,
Wat wrocht gij immer zo flink
Aan 't vuile water gestaan?*

*Gij stinkt en gij beeft en gij walmt zo fel
 En toch en zie 'k U noch arm noch been
 Gij werkt en wroet en gij bestaat zo wel
 Al zie 'k daar mensen geeneen.
 Wat waart of wat zijt of wat zult gij zijn?
 Verklaar het en zeg het me, toe!
 Wat zijt gij fabrieksken voor venijn
 Nimmer van werken ooit moe?
 't Fabrieksken schudde de schouw
 't Hield kortekes den damp en 't sprak:
 'k En zal 't u zeggen en gauw
 Wat zijt gij toch van lasten een pak!
 Ik maak van papier het karton
 Voor verpakingskes immer zo fijn
 Per cent'naar en per ton
 'k En zie het nimmer klein.
 Maar vooreerst en voor al 't ander
 Ik maak elk etmaalken lang met geweld
 Gestaan aan deez Dendermeander
 Het zoetste goed ter aarde: geld!*

Ik zei het toch al van de Vlaming en dichter zijn... Met excuses evenwel aan Guido Gezelle en zijn kinkelende, winkelende waterding. Voordat ik die zwarte kabotsekens naar mijn kop gesmeten krijg.

Welle, welle, Belle

Van het Denderbellebroek was er ook al niet veel te zien. De wandeling ging namelijk ook daarvoor de andere kant op. Toch is het een interessant gebied en het is al zolang iemand zich kan herinneren, vochtig en laaggelegen met voornamelijk hooilanden. Het is zeer open ongeveer 130 hectare groot met een randzone van populieren- en elzenbossen. Het gebied wordt door talrijke grote en kleine beken doorsneden. Bij hoge waterstand van de Dender en het daarmee gepaard gaande overstromingsgevaar wordt het broek als potpol-der gebruikt. Een gecontroleerd overstromingsgebied dus.

Tot begin van de jaren tachtig van vorige eeuw stond Denderbellebroek hoog in aanzien bij ornithologen en botanici. De vochtige hooilanden herbergden voor de regio zeldzame broedvogels en niet alledaagse planten. Helaas heeft de mens ook hier op nefaste wijze ingegrepen. Door overbemesting, verzuring en, vooral, verdroging diende het broek heel wat van zijn pluimen te laten.

Versterkt

Dendermonde kan onmogelijk loochenen dat het een vestingstad is geweest. Dat proberen ze daar dan ook niet. Meer nog, van de vroegere versterkingen zijn nog tamelijk grote delen gebleven. Niet zelden omdat ze in de loop van de tijd een andere bestemming kregen en zodoende in gebruik bleven.

Ik herinner me nog dat ik als kleine jongen met de fiets op weg naar Lebbeke langs een water reed en dat er op de andere oever nogal onverzorgde mensen voor hollenachtige krochten zaten. Volgens mijn vader woonden die daar zelfs. Het leek me allesbehalve aantrekkelijk om in die donkere grotten te moeten wonen. De bruggen over het water waren bovendien voor het grootste gedeelte vernield en zo begreep ik ook helemaal niet hoe die mensen daar gekomen konden zijn. Of daar weg konden. Nu zijn die bruggen hersteld, de hollen zijn dicht of anderszins aan het gezicht onttrokken of ze worden gebruikt. Zoals door de Honky Tonk Jazzclub, die daar zijn stek heeft. De hele site is nu zelfs een beschermd monument!

Ik weet nu dat die afschrikwekkende „woningen“ onderdelen waren van het Bastion V. Dat militaire kunstwerk werd tussen 1822 en 1830 gebouwd als onderdeel van de vernieuwing van de vesting Dendermonde. Die was een deel van de Wellingtonbarrière, de grensverdediging voor het toenmalige Verenigd Koninkrijk der Nederlanden tegen Frankrijk. De bewuste barrière werd tijdens de Hollandse periode gebouwd onder leiding van Engelse, maar vooral van Nederlandse ingenieurs. Vooral de Nederlandse kapitein-ingenieur Cornelis Alewyn was hier verantwoordelijk voor.

Tussen 1857 en 1879 werden in de bestaande aarden wal kazematten gebouwd. Het complex bestond uit zes tongewelven van elk 3,50 meter hoog bij 5,50 meter breed. Het geheel was symmetrisch opgebouwd met in het midden twee buskruitmagazijnen, geflankeerd door magazijnen voor projectielen. De deur- en vensteropeningen waren gericht op het terreplein. Dus naar de kant die voor mij, jonge fietser, niet zichtbaar was. Overigens is dat „terreplein“ volgens Van Dale „het vlakke terrein binnen een vesting, fort of bastion“. Van het bastion zijn, zoals reeds gezegd, grote delen bewaard gebleven. Hoewel verschillende onderdelen voor hergebruik in een andere functie aangepast of verbouwd werden.

Groen

Nog steeds kan ik er me over verwonderen hoe groen het tot in de kern van Dendermonde eigenlijk wel is. En dan niet alleen doordat er enkele parken zouden aanwezig zijn. Dat wordt wel in elke stad vertoond. Nee, er liggen daar heuse natuurgebieden op een bewonderend bezoek te wachten. De stad is sinds lang aan het keurslijf van de eerdere vestingen ontgroeid en uitgebreid om naadloos

Het zeer diverse landschap in het natuur-educatief reservaat Bastion VIII

aan te sluiten bij sommige van de deelgemeenten. Desondanks hebben we dat overvloedige groen toch vooral te danken aan de versterkingen van eertijds.

Er is bijvoorbeeld Bastion VIII. Te lezen als „Bastion acht“. Het is wat er bleef van een oude stadspoort. Zowaar zelfs de oudste stadspoort in heel Vlaanderen. Daarenboven ligt ze nu haast midden in de stad.

Door de ligging vlakbij andere natuurgebieden en toch in de stad is het gebied gemakkelijk toegankelijk voor iedereen. Door de unieke samenwerking tussen het Agentschap voor Natuur en Bos, de v.z.w. Geo-Natuur en de scholengemeenschappen

van Dendermonde is hier iets bijzonder gegroeid. In principe is het een dichtgestort stuk oude vesting waarvan een natuur-educatief reservaat gemaakt werd. Er zijn verschillende biotopen gecreëerd die een inzicht moeten verschaffen in de verscheidenheid van de natuur.

Door zijn verleden als stortplaats bood Bastion VIII ook een heleboel kansen. Er bestond een verleden van afgraven, dempen en storten. Daardoor was er niet alleen een reliëf ontstaan, maar er lagen daar ook verschillende grondsoorten en verschillende bodemtypes. Laat je nu zo'n stuk aan zijn lot over dan staat het binnen de kortste keren helemaal vol met allerlei planten. Daar komen dan weer allerlei verschillende beesten op af. Door al die specifieke omstandigheden ging er overal iets anders groeien. In de lage en nattere delen ontstond bijvoorbeeld wilgenbos en waar het hoger en droger was, schoot grasland en struikgewas op. De opgave was zodoende de reeds aanwezige natuur een handje te helpen door er nog meer variatie in aan te brengen en zo nog meer verschillende planten en dieren aan te trekken. Er werd grond verplaatst en andere grond aangevoerd, gesjouwd, gegraven en geplant. Het was zaak heel precies te plannen, goed te kijken en de aanwezige kennis te gebruiken om zo'n 20 verschillende milieus aan te leggen. Het mag

een geslaagd geheel heten dat uitnodigt tot slenteren en een rustige beschouwing.

Vloeibaar fort

Wanneer je „Brusselse Forten“ geschreven ziet staan, dan denk je toch aan strenge, grim-mige fortificaties? Niets daarvan in Dendermonde. Brusselse Forten begrijpt men daar als... een grote vijver! In oorsprong waren de Brusselse Forten inderdaad wel een deel van de stadswallen aan de rand van de stadskern. Veel meer dan het water zelf is er niet van overgebleven. Zo is het nu een vijver van ongeveer 5 hectare groot, met een lengte van 2 kilometer.

De grote vijver van de Brusselse Forten

Het is vanzelfsprekend een paradijs voor hengelaars. Hoewel die met een nogal onverwachte concurrentie kregen af te rekenen. Er dook een grote kolonie aalscholvers op waarvan de individuen zich tegoed deden aan de vissen. Dat was natuurlijk tegen het zere been van het hengelvolk geschipt. Er werd geprakkiseerd over een oplossing. Een milieuvriendelijke oplossing. Een paar hengelaars kwam op het idee om in de vijver een aantal plastieken dolfijnen te laten drijven. Ze hadden namelijk opgemerkt dat de visdieven beducht waren voor

iets wat op het water dreef en bewoog. De twee hengelaars probeerden het op een andere vijver uit en waarlijk, de aalscholvers begonnen dat water te mijden. Ik heb ze niet gezien. Noch de aalscholvers, noch de plastieken dolfijnen. Misschien zijn deze laatste ook niet meer nodig en hebben de aalscholvers een waarschuwing gepubliceerd in hun club-blaadje.

Schande!

De wandeling eindigde waar ze begonnen was: in de gebouwen van het Heilige Maagdcollège. In de schaduw van de merkwaardig gevormde Onze-Lieve-Vrouwekerk. Aan de buitenkant valt die op door een massieve

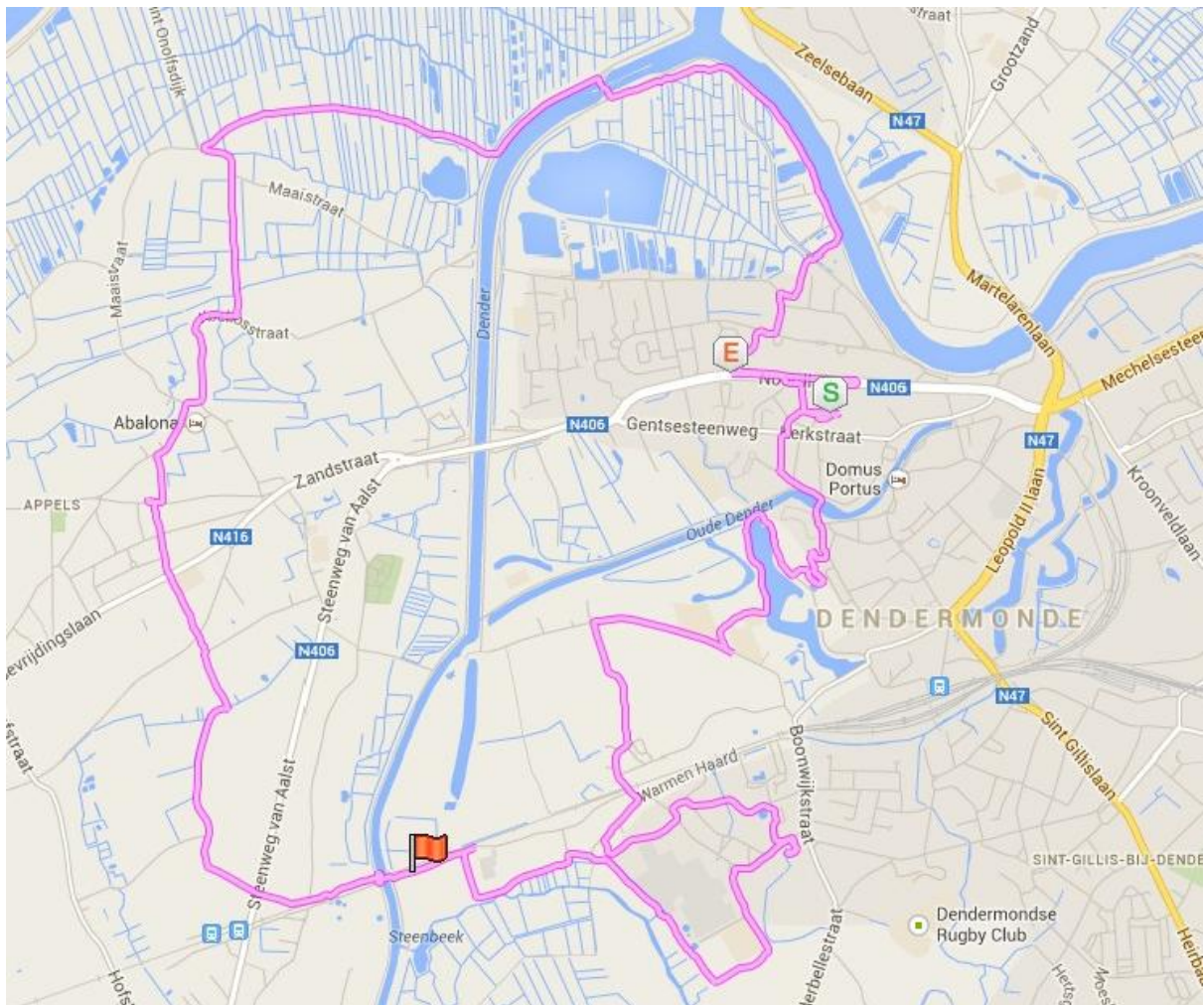
De Onze-Lieve-Vrouwekerk met de merkwaardige toren.

achtkantige vieringtoren zonder spits. Ooit, aan het begin van de twintigste eeuw, werd er wel een houten spits op die toren geplaatst maar in 1940 waaide een flinke storm die er alweer vanaf. De onthoofde toren bleef. Nu is de geschiedenis van deze kerk wel veel ouder. Ze is voor een deel nog zelfs nog vroeggotisch. Een deel dat zo stamt uit ongeveer 1300. Dat was het begin van de geleidelijke aanpassing van een 11^e-eeuwse Romaanse kerk naar de gotische stijl. Het kerkgebouw is nu een mooi voorbeeld van Scheldegotiek. Niet alleen het uiterlijk is bijzonder. Binnen herbergt de kerk een aantal belangrijke kunst-

voorwerpen. Er zijn schilderijen van onder andere Antoon Van Dyck en Gaspard de Craeyer, een prachtig gebeeldhouwde preekstoel, een stijlvol marmeren hoofdaltaar en enkele fraaie, zeer waardevolle muurschilderingen. Het pronkstuk van de kerk is een Romaanse doopvont in Doornikse steen uit de 12^e eeuw.

Onlangs kwam de kerk nog in het nieuws in een heel andere context. Het was nota bene de Turkse krant Yenicag die ervoor zorgde. Het ging erom dat het onderstuk van de

preekstoel in de Onze-Lieve-Vrouw-kerk van Dendermonde de Profeet Mohamed zou voorstellen die onder voet wordt gelopen door twee engelen. Ze waren er niet gelukkig mee, daar in Turkije, en er werd gesproken over provocatie en „zwijnerij“. Met het dringende verzoek daaraan een einde te maken. Hoe, werd niet gesuggereerd maar bij mijn weten werd de houten preekstoel niet verbrand, noch anderszins verminkt. Inderdaad toont de laat 17^e-eeuwse sculptuur een oosters ogende man, met een boek in de hand, die door de engelen wordt vertrapt. Het zou dus moeten gaan om de Profeet Mohamed. Voor zover ik weet bestaat er in de Islam een absoluut verbod om de Profeet af te beelden. Hoe weten die lui daar in Turkije dan hoe die Profeet er heeft uitgezien? Het kon toch net zo goed Jusouf de boekhandelaar zijn? Of degene die met de pedicure van de engelen is belast. De hemel is immers multicultureel. Echt hoor!

Erg lang was de wandeling niet dit keer. Ongeveer 17 kilometer. Wat niet belet dat er toch allerlei interessante zaken te zien waren. Voor zover de mist dat toestond, tenminste.

©2014
Michel Christiaens